

**ความสัมพันธ์ระหว่างการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ
คุณลักษณะบุคลิกภาพ และการปรับตัวตามความคาดหวังของ
วิชาชีพสอบบัญชีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี**

ธัญมัย รุ่งพริยะเดช¹, และ คมกฤษณ์ สิงห์ใจ²

Received: August 28, 2020

Revised: October 30, 2020

Accepted: November 4, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ คุณลักษณะบุคลิกภาพ และการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี การบัญชีที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า (1) การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว แบบประนีประนอม และแบบมีโน้มนำ และไม่มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์และบุคลิกภาพแบบหัวนโหด (2) บุคลิกภาพแบบมีโน้มนำมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี ในขณะที่บุคลิกภาพแบบแสดงตัว แบบประนีประนอม แบบหัวนโหด และแบบเปิดรับประสบการณ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี (3) การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางให้กิจการผู้ประกอบการวิชาชีพสอบบัญชีคัดเลือกนักศึกษาที่มีบุคลิกที่เหมาะสมกับวิชาชีพสอบบัญชีเข้าทำงาน นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของตนเองในการทำงานในวิชาชีพบัญชีต่อไป

คำสำคัญ: คุณลักษณะบุคลิกภาพ การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ การปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี การสอบบัญชี การบัญชี

¹ บัณฑิตบัณฑิต ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Email: thanyamai.r@ku.th)

² อาจารย์ประจำ ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ผู้รับผิดชอบบทความ, Email: komkrit.s@ku.th)

The relationships of professional skepticism, personality characteristics and anticipatory socialization of accounting students

Thanyamai Rungpiriyadech¹, and Komkrit Singjai²

Received: August 28, 2020

Revised: October 30, 2020

Accepted: November 4, 2020

Abstract

The purpose of this study is to explore the relationships of professional skepticism, personality characteristics and anticipatory socialization of the fourth-year accounting students. The results show that overall professional skepticism has a positive relationship with extraversion, agreeableness and conscientiousness personality characteristics while neuroticism and openness to experience personalities show low relationships with the overall professional skepticism. Moreover, all personality characteristics have no positive relationships with the anticipatory socialization of the accounting profession except the conscientiousness personality. The overall professional skepticism is not related to the professional socialization. Results of this study can be used as a guide line to recruit certain types of students into the auditing profession. Moreover, lecturers and counselors can also use the results to provide professional advisory to students in order to help them to succeed in their career path.

Keywords: Personality characteristics, Professional skepticism, Anticipatory socialization, Auditing, Accounting

¹Bachelor of Accountancy Program, Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Kasetart University
(Email: thanyamai.r@ku.th)

²Lecturer, Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Kasetart University
(Corresponding author, Email: komkrit.s@ku.th)

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

หนึ่งในอาชีพยอดนิยมของผู้ที่เลือกเรียนสาขาวิชาการบัญชีคือ อาชีพ “ผู้สอบบัญชี” โดยวิชาชีพสอบบัญชีเป็นวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในฐานะผู้ให้บริการความเชื่อมั่นแก่ข้อมูลในรายงานทางการเงิน ซึ่งจะทำให้ข้อมูลเชิงเศรษฐกิจมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ โดยข้อมูลจะต้องได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสมด้วยวิธีการตรวจสอบต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการทำงานของผู้สอบบัญชี ทั้งนี้ประสิทธิภาพจากการปฏิบัติงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับการศึกษาข้อมูลสารสนเทศเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยเทคนิคและการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ รวมถึงประสบการณ์เฉพาะแต่ละบุคคลก็ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญหนึ่งของการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินเพื่อให้การตัดสินใจของนักลงทุนและผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่เรียนในสาขาวิชาการบัญชีทุกคนอาจมีระดับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในสาขาวิชาสอบบัญชีจึงพยายามมุ่งเน้นพัฒนาทักษะประเภทนี้ผ่านการเรียนในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะและคุณสมบัติที่องค์กรวิชาชีพคาดหวังในอันที่จะสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของการทำงานในวิชาชีพนี้ต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยในอดีตพบว่า การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีเป็นผลมาจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกของตัวผู้สอบบัญชี (Apostolou, Dorminey, Hassell,

& Rebele, 2017; Clikeman & Henning, 2000; Farag & Elias, 2016; Hurtt, 2010) หนึ่งในปัจจัยภายในที่มีผลต่อการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพคือทัศนคติและค่านิยมด้านจริยธรรมที่ส่งผลต่อลักษณะบุคลิกส่วนบุคคล สำหรับปัจจัยภายนอกนั้นหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพคือสภาพแวดล้อมและการขัดเกลาทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบทำงานโดยปราศจากความลำเอียง ที่ผ่านมามีผู้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกดังกล่าวข้างต้นกับระดับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ โดยเป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีในประเทศที่พัฒนาแล้วในทวีปอเมริกาเหนือ (Farag & Elias, 2016) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์กันและจะส่งผลต่อการทำงานเป็นผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จในสายงานสอบบัญชีในอนาคต

แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสนใจว่าปัจจัยทั้งสามด้านข้างต้นจะยังคงมีความสัมพันธ์กันหรือไม่หากมีการศึกษาปัจจัยดังกล่าวในนักศึกษาวิชาการบัญชีในประเทศไทยซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ค่านิยม รวมถึงวัฒนธรรมที่ต่างจากการศึกษางานวิจัยในอดีตพบว่ารูปแบบการเรียนรู้ในประเทศไทยเป็นแบบไม่โต้ตอบ (Passive learning style) โดยมักจะเชื่อตามที่ผู้อาวุโสที่สั่งสอนมา โดยปราศจากการตั้งคำถามเพราะหากตั้งคำถามจะถือว่าเป็นการแสดงความไม่เคารพ (McCampbell, Jongpipitpom, Umar, & Ungaree, 1999; Swierczek & Onishi, 2003) ด้วยลักษณะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากประเทศตะวันตกดังกล่าว (Joy & Kolb, 2009) อาจส่งผลต่อระดับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ และอาจส่งผลต่อความสัมพันธ์

ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพ การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ และการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงแสวงหาคำตอบจากคำถามของงานวิจัยดังกล่าว

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ คือทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพ การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพและการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี ซึ่งเป็นแนวทางให้กิจการผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี คัดเลือกนักศึกษาที่มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพสอบบัญชีที่ต้องอาศัยการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำสายงานในวิชาชีพบัญชีที่เหมาะสมกับบุคลิกและความถนัดของนักศึกษาแต่ละคน รวมถึงสามารถนำไปใช้เพื่อปรับปรุงหลักสูตรเพื่อช่วยเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาที่จะออกไปทำงานในสายงานสอบบัญชีได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในอันที่จะพัฒนาความน่าเชื่อถือของข้อมูลสำหรับผู้ไ้รายงานทางการเงินต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ คุณลักษณะบุคลิกภาพ และการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชีของนักศึกษาบัญชีที่กำลังจะจบการศึกษาในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรมและการพัฒนาสมมติฐาน

การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Skepticism)

การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Skepticism) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากต่อวิชาชีพการสอบบัญชี (Hurt, Brown-Liburd, Earley, & Krishnamoorthy, 2013) โดยมาตรฐานการสอบบัญชีของไทรทิส 200 ได้ให้คำจำกัดความ

ของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพไว้ว่า “ทัศนคติที่รวมถึงความรู้สึกรู้สึกคิดในการตั้งข้อสงสัย การใช้วิจารณญาณในการประเมินสถานการณ์ที่อาจชี้ให้เห็นถึงการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้นจากข้อผิดพลาดหรือการทุจริตและการประเมินหลักฐานการสอบบัญชีอย่างระมัดระวัง” (สภาวิชาชีพบัญชี, 2555, หน้า 7) แต่อย่างไรก็ตาม Nelson (2009) เชื่อว่าความหมายของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพยังไม่มี ความชัดเจนเนื่องจากมีรูปแบบของความสงสัยที่แตกต่างกันไป โดยมีความสงสัยที่เป็นกลาง (Neutral) จนถึงการให้ผู้สอบบัญชีสงสัยไว้ก่อน (Presumptive Doubt) จนกว่าจะหาหลักฐานที่เชื่อถือได้มาลบข้อสงสัยนั้น

Hurt (2010) ได้พัฒนามาตรวัดการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพขึ้นมาจากลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏในงานวิจัยด้านมาตรฐานการสอบบัญชีด้านจิตวิทยา ด้านปรัชญา และด้านพฤติกรรมผู้บริโภค โดยมาตรวัดที่พัฒนามานั้นสามารถระบุหมวดหมู่ของปัจจัยที่ควรจะรวมอยู่ในคำนิยามของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพได้ทั้งหมด 6 ด้าน นั่นคือการตั้งข้อสงสัย (Questioning Mind) การระลอกจากความเห็น (Suspension of Judgement) การค้นคว้าหาความรู้ (Search for Knowledge) ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Understanding) การตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง (Self-Determining หรือ Autonomy) และความมั่นใจในตัวเอง (Self-Confidence) โดยลักษณะ 3 ด้านแรก (ความรู้สึกนึกคิดในการตั้งข้อสงสัย การระลอกจากความเห็นและการค้นคว้าหาความรู้) จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการตรวจสอบหลักฐาน ซึ่งจำเป็นต้องมีทั้ง 3 ด้านนี้เพื่อให้สามารถค้นคว้าหาข้อมูลและตรวจสอบหาหลักฐานอย่างเพียงพอก่อนตัดสินใจลงความเห็น ลักษณะที่ 4 (ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคล) มีความจำเป็นที่ผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจถึงลักษณะหรือพฤติกรรมในระหว่างบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง เพื่อประเมินว่าหลักฐานที่ได้รับการเชื่อถือได้หรือไม่ เช่น ในการประเมินหลักฐานที่ได้รับการจากผู้บริหารที่อาจมีแนวโน้มที่จะทุจริต ส่วน 2 ลักษณะสุดท้าย (ความมั่นใจในตัวเองและการตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง) เป็นลักษณะจำเป็นที่จะทำให้ผู้สอบบัญชีสามารถจัดการกับข้อมูลที่ได้รับมาอย่างเหมาะสมเมื่อเกิดข้อสงสัย

มาตรวัดของ Hurtt (2010) ได้รับการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือ และได้ผ่านการทดสอบทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น Robinson, Curtis, and Robertson (2018) ได้ทำการทดสอบมาตรวัดของ Hurtt (2010) และพบว่ามาตรวัดดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือ (reliability) และมีความแม่นยำ (validity) ในการประเมินระดับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ สำหรับในประเทศไทย มีงานวิจัยหลายฉบับที่นำมาตรวัดนี้มาใช้วัดผลในสภาพแวดล้อมของประเทศไทย เช่น งานวิจัยของชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ทั้งในด้านเพศ สาขาวิชาที่ศึกษา และประสบการณ์ในการฝึกงาน กับ การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ซึ่งพบว่า เพศชาย นักศึกษาในสาขาวิชาอื่นที่ไม่ใช่ศึกษาศาสตร์ การบัญชี และผู้ที่มีประสบการณ์ในการฝึกงานด้านการสอบบัญชี มีระดับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพที่สูงกว่า ไพลิน ตรงเมธีรัตน์ และ นวพร พวงมณี (2557) ได้กล่าวว่า การสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพเป็นองค์ประกอบสำคัญส่งผลกระทบต่อคุณภาพของงานบริการให้ความเชื่อมั่นความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ และพบว่าสภาพแวดล้อมนั้นมีอิทธิพลอย่างมากในการเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพปฏิบัติหน้าที่โดยดำรงไว้ซึ่งความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบ

วิชาชีพ นอกจากนี้ วรวิทย์ เลาหะเมทธิ พชรินทร์ สารมาท และภานุมาศ แสงประเสริฐ (2559) ได้ทำการศึกษาศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมส่วนบุคคลกับการสังเกตเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพของนักศึกษาการบัญชี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ค่านิยมส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hurtt et al. (2013) ที่พบว่า การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพอาจได้รับอิทธิพลจากคุณลักษณะส่วนบุคคลด้วย โดยส่วนหนึ่งของงานวิจัยนี้ ได้มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพตามมาตรวัดของ Hurtt (2010) กับ คุณลักษณะบุคลิกภาพ นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชีในเชิงบริบทของประเทศไทย

คุณลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Characteristics)

ตามแนวคิดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ (Big Five Personality Characteristics) ของ Costa and McCrae (1992) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะบุคลิกภาพเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลเกี่ยวกับอารมณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การแสดงออก ทักษะการจูงใจ หรือพฤติกรรมของบุคคลแสดงออกในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion) เป็นบุคคลที่มีลักษณะชอบสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม โดยบุคคลที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวมีแนวโน้มที่จะชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นบุคคลช่างพูด มีความกระตือรือร้นกล้าแสดงออก (2) บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก (Conscientiousness) เป็นลักษณะของบุคคลที่แสดงออกซึ่งความรับผิดชอบในหน้าที่การปฏิบัติงาน

ต่อองค์กร ความน่าเชื่อถือ ขยันหมั่นเพียร ต้องการสัมฤทธิ์ผล มีการวางแผน และมีวินัยต่อตนเอง (3) บุคลิกภาพแบบประนีประนอม (Agreeableness) เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความไว้วางใจผู้อื่น ความรู้สึกเอื้อเฟื้อ มีความสุภาพเป็นมิตร มีจิตใจอ่อนโยน และมีแนวโน้มที่จะแสดงความเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น (4) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ (Openness to Experience) เป็นลักษณะบุคคลที่เป็นคนช่างฝัน มีความสุนทรีย์ มีความคิดสร้างสรรค์เปิดเผยความรู้สึก การยอมรับค่านิยมของผู้อื่น และชื่นชมมุมมองประสบการณ์ที่หลากหลาย และ (5) บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว (Neuroticism) เป็นลักษณะการตอบสนองต่อสิ่งเร้าของบุคคลที่แสดงอารมณ์ทางด้านลบออกมา ได้แก่ ความรู้สึกวิตกกังวล มีอารมณ์ไม่มั่นคง มักมีความท้อแท้ การคำนึงถึงแต่ตนเอง และมีอารมณ์แปรปรวน

นอกจากนี้ ผลการศึกษาของงานวิจัยในอดีตต่างชี้ให้เห็นว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลนั้นมักมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับ การรับรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล ไพลิน ตรงเมธีรัตน์ และ นวพร พวงมณี (2557) กล่าวว่าผู้สอบบัญชีที่มีลักษณะเชื่อมั่นในตนเองจะช่วยให้สามารถต่อต้านการชักชวนหรือถูกโน้มน้าวจากผู้อื่นและกล้าที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเอง โดยบุคลิกภาพเชื่อมั่นในตนเองนั้นเป็นบุคลิกภาพที่ตรงข้ามกับบุคลิกภาพแบบหวั่นไหว ทำให้บุคลิกภาพแบบหวั่นไหวมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ Hmphrey, Curran, Morris, Farrell and Woods (2007) กล่าวว่าความสามารถในการควบคุมอารมณ์และ ความสามารถในการให้กำลังใจตนเองในการเผชิญกับอุปสรรคและข้อขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเข้าอกเข้าใจผู้อื่น รวมถึงความสามารถในการประนีประนอมข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันได้ทำให้ผู้ประกอบการ

วิชาชีพได้รับความร่วมมือและสามารถที่จะได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วนและเพียงพอในการตรวจสอบอย่างมีความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพได้ถูกต้อง Pacini and Epstein (1999) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและจิตวิทยาทางสังคมและพบว่าบุคลิกภาพแบบแสดงตัว มีผลทางบวกกับบุคลิกภาพแบบประนีประนอม จึงคาดว่าบุคลิกภาพแบบแสดงตัวจะมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพเช่นเดียวกัน จากการศึกษาของวรวิทย์ เลาหะเมทธิ พัทรินทร์ สารมาท และภานุมาศ แสงประเสริฐ (2559) พบว่า ความเมตตากรุณา มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ในขณะที่การยึดถือปฏิบัติตามกฎมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญต่อการใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ

จากแนวคิดรวมถึงผลการศึกษาในอดีตชี้ให้เห็นว่า บุคลิกภาพแบบแสดงตัว แบบประนีประนอมแบบมีมโนสำนึก และแบบเปิดรับประสบการณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ในขณะที่บุคลิกภาพแบบหวั่นไหวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Farag and Elias (2016) ที่คณะผู้วิจัยได้นำงานวิจัยดังกล่าวมาศึกษาในบริบทของประเทศไทย ดังนั้นการวิจัยนี้จึงคาดว่าคุณลักษณะบุคลิกภาพจะมีความสัมพันธ์กับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพตามสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H_{1a} : บุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ

H_{1b} : บุคลิกภาพแบบประนีประนอมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ

H_{1c} : บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ

H_1d : บุคลิกภาพแบบหัวนโหวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ

H_1e : บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ

การปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพ สอบบัญชี (Anticipatory Socialization)

การถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) คือ กระบวนการที่เกิดขึ้นในสังคมที่ทำให้สมาชิกในสังคมเกิดความเข้าใจในค่านิยม ความสามารถ พฤติกรรม ที่ได้รับการคาดหวังจากสังคมรวมถึงความรู้เกี่ยวกับสังคมซึ่งจำเป็นในการปฏิบัติงานตามหน้าที่และการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกของสังคม (สุาสุกร จันประเสริฐ และณัฐพงษ์ ธรรมรักษาสี, 2558) เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของการขัดเกลาทางสังคมในเชิงวิชาชีพ (Professional Socialization) Page (2004) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าการขัดเกลาทางสังคมในเชิงวิชาชีพคือการได้มาซึ่งคุณค่า ทักษะ และความรู้ที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมย่อยของวิชาชีพนั้น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการได้มาซึ่งอัตลักษณ์ของวิชาชีพ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่การเรียนรู้เพื่อได้มาซึ่งความรู้และทักษะในการทำงาน แต่ยังรวมถึงการได้มาซึ่งทัศนคติ คุณค่า มาตรฐาน ภาษา และมุมมองที่จำเป็นต่อการตีความประสบการณ์ การมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น การจัดลำดับความสำคัญของงาน และการมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

จากทฤษฎีความสอดคล้องระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม (Person-Professional Fit Theory) ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นอยู่ (French, Rodgers & Cobb, 1974) สามารถแบ่งกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพออกมาเป็น 3 ช่วงเวลา (วรวิทย์ เลาหะเมทธิ โสภิตา สัมปัตติกร และวริวรรณ เจริญรูป, 2561) ดังนี้

1. ระยะก่อนเข้าสู่วิชาชีพ เป็นช่วงเวลาที่บุคคลศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยวิชาชีพเพื่อสำรวจตนเองและหาข้อมูลเพื่อที่จะไปประกอบวิชาชีพต่าง ๆ โดยมีกรอบแนวคิดที่ว่า ในช่วงของการศึกษามหาวิทยาลัยควรมีการปลูกฝังทัศนคติ จรรยาบรรณ และค่านิยมของวิชาชีพ รวมทั้งทฤษฎีที่ปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ผู้สอนควรประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างของนักศึกษาภายใต้กระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องแก่นักศึกษาก่อนเข้าสู่วิชาชีพได้ดีที่สุด

2. ระยะระหว่างอยู่ในวิชาชีพ เป็นช่วงเวลาตั้งแต่จบการศึกษาจนถึงช่วงเวลาปฏิบัติงานในวิชาชีพที่บุคคลเริ่มปฏิบัติงานเต็มเวลาอย่างถาวรและเริ่มค้นหาวิชาชีพหรืองานที่เหมาะสมกับตัวเอง

3. ระยะความมั่นคงในวิชาชีพ เป็นช่วงที่มีความมั่นคงและแสดงความก้าวหน้าในวิชาชีพที่บุคคลจะมีความรู้สึกเป็นสมาชิกของวิชาชีพอย่างเต็มที่และมีโอกาสออกจากวิชาชีพน้อยที่สุด

งานวิจัยนี้จะนำมาประยุกต์ใช้ในมุมมองของวิชาชีพสอบบัญชี ซึ่งจะทำให้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขัดเกลาทางสังคมเชิงวิชาชีพในระยะก่อนการเข้าสู่วิชาชีพ คุณลักษณะบุคลิกภาพ และการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการตั้งสมมติฐานดังนี้

จากงานวิจัยของ Farag and Elias (2016) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์คุณลักษณะบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ความสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ และการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชีของนักศึกษาบัญชีที่กำลังจะจบการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าคุณลักษณะบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพและ

การปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี และการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพ นอกจากนี้ยังมียังงานวิจัยอื่นที่ไม่ได้ทำการศึกษาโดยตรงแต่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาลักษณะของบุคลิกภาพกับการปรับตัวในทางอ้อม Humphrey et al. (2007) กล่าวอ้างว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปรับตัวคือ ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย การมีความเป็นผู้นำ สามารถ โน้มน้าวใจ สร้างสายสัมพันธ์ ทำงานเป็นทีม (บุคลิกภาพแบบแสดงตัว) เข้าใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา (บุคลิกภาพแบบประนีประนอม) เป็นคนซื่อสัตย์เป็นที่ไว้วางใจ เป็นผู้ใช้สติปัญญา แสดงความรับผิดชอบ (บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก) สามารถควบคุมตัวเอง จัดการกับความรู้สึภายในตนเองและภาวะอารมณ์หรือความฉุนเฉียวต่าง ๆ ได้ (ตรงข้ามกับบุคลิกภาพแบบหัวนโหน) ตระหนักรู้ตัวเอง และให้ความสำคัญกับการตอบสนองต่อสิ่งเร้ารอบตัว (บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์) ซึ่งนอกจากงานวิจัยเหล่านี้แล้วก็ไม่ค่อยมีงานวิจัยอื่นที่ทำการศึกษาในเรื่องนี้โดยเฉพาะหรือในบริบทของนักศึกษาในประเทศไทยมากนัก จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยในอดีตคณะผู้วิจัยจึงทำการตั้งสมมติฐานดังนี้

H_{2a}: บุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี

H_{2b}: บุคลิกภาพแบบประนีประนอมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี

H_{2c}: บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี

H_{2d}: บุคลิกภาพแบบหัวนโหนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี

H_{2e}: บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพและการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชานั้น วรวิทย์ เล่าหะเมทธิ โสภิตา ลัมปัตติกร และวริวรรณ เจริญรูป (2561) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ ความยึดมั่นในวิชาชีพ ความเชื่อด้านจริยธรรม และความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีของนักศึกษาการบัญชีชั้นปีที่ 4 ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือตอนบนและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความยึดมั่นในวิชาชีพและความเชื่อด้านจริยธรรม ในขณะที่ความยึดมั่นในวิชาชีพมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความเชื่อด้านจริยธรรมและความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ และความเชื่อด้านจริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ นอกจากนี้ Elias (2007) ยังทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยึดมั่นในวิชาชีพและการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพซึ่งวัดจากการตระหนักรับรู้ถึงความสำคัญของการเงินของนักศึกษาสอบบัญชี พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการปรับตัวตามความคาดหวังและการยึดมั่นในวิชาชีพอีกด้วย ดังนั้นจึงทำการตั้งสมมติฐานดังนี้

H₃: การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตสาขาการบัญชีที่กำลังจะจบการศึกษาในปีการศึกษา 2561 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 253 คน โดยสาเหตุที่เลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวในการศึกษา เนื่องจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ถือได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศในสาขาวิชาการบัญชี และหลักสูตรบัญชีบัณฑิตของทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้รับการรับรองจากสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ อีกทั้งยังได้รับรางวัลจากการแข่งขันทางวิชาการด้านการบัญชีมากมาย นอกจากนี้ นิสิตส่วนใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนจะเลือกทำงานในสายงานสอบบัญชี ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา ดังนั้นการศึกษาในประเด็นการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี และการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชีโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตสาขาวิชาการบัญชีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนจึงมีความเหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมนุติ โดยเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม โดยเลือกใช้วิธีออนไลน์เนื่องจากสามารถเข้าถึงนิสิตได้อย่างทั่วถึงและสะดวกแก่นิสิตในการตอบ ในการออกแบบแบบสอบถามผู้วิจัยได้คำนึงถึงประเด็นความลำเอียงจากวิธีการวัดทั่วไป (Common method bias) เนื่องจากการเป็นการสำรวจที่ผู้ตอบเป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยผู้วิจัยได้ควบคุมปัญหาดังกล่าวผ่านวิธีการเชิงกระบวนการ (Podsakoff, MacKenzie, Lee, & Podsakoff, 2003)

โดยการควบคุมผ่านวิธีการเชิงกระบวนการจัดทำได้โดยการออกแบบแบบสอบถามให้ผู้ตอบไม่สามารถคาดการณ์ผลลัพธ์หรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้ รวมถึงการให้ความเชื่อมั่นในการรักษาลับของผู้ตอบ

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลปรากฏว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 111 คน หลังจากการคัดแบบสอบถามที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนออกแล้ว พบว่ามีแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 103 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.1 เมื่อเทียบกับจำนวนนิสิตกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด เพื่อพิจารณาความเพียงพอของขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ขนาดของกลุ่มตัวอย่างและอำนาจการทดสอบด้วยโปรแกรม G*Power 3.1 ผลการวิเคราะห์พบว่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง 103 คนให้อำนาจการทดสอบที่ร้อยละ 86 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือ (Faul, Erdfelder, Lang, & Buchner, 2007)

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

การวัดค่าตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ถูกประยุกต์มาจากมาตรวัดแปรที่มีการเผยแพร่และเป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการ โดยทำการวัดค่าด้วยมาตรวัดแบบ 5 ระดับ (5-point Likert scale) โดยตัวแปรแต่ละตัวจะถูกวัดด้วยจำนวนตัววัดที่แตกต่างกัน รายละเอียดของการวัดค่าตัวแปรแสดงได้ตามตารางที่ 1

ตัววัดทั้งหมดตามตารางที่ 1 มีต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ โดยในขั้นแรกผู้วิจัยได้ทำการแปลให้เป็นภาษาไทย หลังจากนั้นได้นำส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบสำนวนภาษา การตีความ และความครอบคลุมของเนื้อหาของตัวชี้วัดทั้งหมด และได้ทำการแก้ไขบางข้อความเพื่อให้มีความหมายชัดเจนมากขึ้นโดยไม่ให้ผิดจากความหมายเดิม

หลังจากทำการเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัย ได้ทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนแบค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.777 ซึ่งมากกว่า 0.7 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ (Lance, Butts, & Michels, 2006)

ตารางที่ 1 ตัวแปร แนวคำถามและจำนวนข้อที่ใช้วัดค่าแต่ละตัวแปร

ตัวแปรนามธรรม	แนวคำถาม	จำนวนคำถาม	องค์ประกอบย่อย
การสังเกตและสงสัย เยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็น ด้วยกับข้อความดังต่อไปนี้ ในระดับใด โดยกำหนดให้ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง	30 ข้อ (Hurttt, 2010)	1. การค้นคว้าหาความรู้ (6 ข้อ) 2. การชะลอการลงความเห็น (5 ข้อ) 3. ความมั่นใจในตัวเอง (5 ข้อ) 4. ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล (5 ข้อ) 5. การตัดสินใจด้วยตัวเอง (6 ข้อ) 6. การตั้งข้อสงสัย (3 ข้อ)
คุณลักษณะบุคลิกภาพ	ผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความเห็นว่าข้อความ ในแต่ละข้อสามารถอธิบาย ตัวเองได้มากน้อยเพียงใด โดยกำหนดให้ 1 = ไม่ตรงเลย และ 5 = ตรงที่สุด	20 ข้อ (Donnellan, Oswald, Baird, and Lucas, 2006)	1. บุคลิกแบบแสดงตัว (4 ข้อ) 2. บุคลิกแบบมีมโนสำนึก (4 ข้อ) 3. บุคลิกแบบประนีประนอม (4 ข้อ) 4. บุคลิกแบบเปิดรับประสบการณ์ (4 ข้อ) 5. บุคลิกแบบหัวนไหว (4 ข้อ)
การปรับตัวตาม ความคาดหวังของ วิชาชีพสอบบัญชี	ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย กับข้อความดังต่อไปนี้ ในระดับใด โดยกำหนดให้ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง	11 ข้อ (Clikeman and Henning, 2000)	ไม่มีองค์ประกอบย่อย วัดค่าโดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนน ภาพรวมของคำถามทั้งหมด 11 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละตัวแปร อันประกอบด้วย การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ คุณลักษณะบุคลิกภาพและการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี ใช้เทคนิคการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ตามวิธีของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ IBM SPSS Statistics สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละองค์ประกอบระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ T-Test แบบ Independent ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ IBM SPSS Statistics

ผลการศึกษา

สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics)
จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 103 คน พบว่าเป็นนิสิตเพศชายและหญิงคิดเป็นร้อยละ 9.71 และ 90.29 ตามลำดับ โดยแบ่งเป็นนิสิต

แผนการเรียนภาคปกติและภาคพิเศษจำนวน ร้อยละ 74.76 และ 25.24 ตามลำดับ และเป็นนิสิตที่เคยผ่านการฝึกงานคิดเป็นร้อยละ 70.87 ไม่เคยฝึกงานร้อยละ 29.13 ดังสรุปใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะประชากรศาสตร์	จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	10	9.71
หญิง	93	90.29
แผนการเรียน		
ภาคปกติ	77	74.76
ภาคพิเศษ	26	25.24
การฝึกงาน		
เคย	73	70.87
ไม่เคย	30	29.13

ตารางที่ 3 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทั้ง 3 ตัวแปร จากการวิเคราะห์พบว่าค่าเฉลี่ยของการสังเกต และสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 3.58 คะแนน (คะแนนรวม 107.15 คะแนน จากคะแนนเต็ม 150 คะแนน ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 71.43) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 หากพิจารณาในรายละเอียดพบว่าองค์ประกอบของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบด้านการชะลอ การลงความเห็น (Suspension of Judgement) รองลงมา คือ การค้นคว้าหาความรู้ (Search for Knowledge) ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Understanding)

การตั้งข้อสงสัย (Questioning Mind) ความมั่นใจ ในตัวเอง (Self-Confidence) และตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง (Self-Determining หรือ Autonomy) ตามลำดับ

ในส่วนของคุณลักษณะบุคลิกภาพของกลุ่มตัวอย่างพบว่า บุคลิกภาพแบบประนีประนอม (Agreeableness) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก (Conscientiousness) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ (Openness to Experience) บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว (Neuroticism) และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion) ตามลำดับ ซึ่งบุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก และบุคลิกภาพแบบเปิดรับ ประสบการณ์ ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีค่าเฉลี่ย

ต่ำกว่าผลการศึกษาจากงานวิจัยของ Farag and Elias (2016) ในขณะที่บุคลิกภาพแบบประนีประนอมและบุคลิกภาพแบบห้วนไห้วมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนถึงบุคลิกของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีในประเทศไทย ซึ่งมีความแตกต่างกับนักศึกษาสาขาดังกล่าวในประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ

สำหรับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพบัญชี พบว่าผลคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 3.57 (คะแนนรวม 39.30 จาก 55 คะแนน) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 71.46 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและต่ำสุดเท่ากับ 4.64 และ 2.64 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.39

ตารางที่ 3 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

(จำนวน = 103 คน)

ข้อมูลทั่วไป	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ	3.58	0.62	1.50	5.00
การค้นคว้าหาความรู้	3.74	0.50	2.67	4.83
การชะลอการลงความเห็น	3.97	0.54	2.40	5.00
ความมั่นใจในตัวเอง	3.32	0.59	1.60	5.00
ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3.70	0.59	2.40	4.80
การตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง	3.18	0.58	1.50	4.33
การตั้งข้อสงสัย	3.54	0.58	2.33	4.66
คุณลักษณะบุคลิกภาพ	3.28	0.74	1.00	5.00
บุคลิกภาพแบบแสดงตัว	2.75	0.80	1.00	4.75
บุคลิกภาพแบบประนีประนอม	3.83	0.63	2.25	5.00
บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก	3.40	0.63	1.50	4.75
บุคลิกภาพแบบห้วนไห้ว	3.12	0.69	1.75	4.50
บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์	3.31	0.47	2.25	4.50
การปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี				
การปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี	3.57	0.39	2.64	4.64

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพ
และการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพทั้ง 5 องค์ประกอบ และการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ พบว่าค่าสหสัมพันธ์ของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (0.3478, $p < 0.01$), บุคลิกภาพแบบ

ประนีประนอม (0.3046, $p < 0.01$) และบุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก (0.2528, $p < 0.01$) และไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ ส่วนค่าสหสัมพันธ์ของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับบุคลิกภาพแบบหวั่นไหว จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่าการยอมรับสมมติฐาน H_{1a} , H_{1b} , H_{1c} แต่ปฏิเสธสมมติฐาน H_{1d} และ H_{1e} (ดูตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพและการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

การสังเกตและสงสัย เยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ	คุณลักษณะบุคลิกภาพ				
	แสดงตัว	ประนีประนอม	มีมโนสำนึก	หวั่นไหว	เปิดรับ
การค้นหาคำรู้	0.3360**	0.1404	0.3307**	-0.1965*	0.1327
การชะลอการลงความเห็น	-0.0370	0.2096*	0.1128	0.0210	-0.0439
ความมั่นใจในตัวเอง	0.0516	0.0308	0.0777	-0.0577	0.0676
ความเข้าใจความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล	0.2597**	0.3824**	0.1250	0.0113	0.2066*
การตัดสินใจได้ด้วยตนเอง	0.4317**	0.1991*	0.1259	-0.1906	0.2400*
การตั้งข้อสงสัย	0.1839	0.1485	0.1391	0.0119	-0.0094
ภาพรวมของการสังเกตฯ	0.3478**	0.3046**	0.2528**	-0.1256	0.1801

หมายเหตุ * ค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ < 0.05 , ** ค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ < 0.01

ถ้าพิจารณาไปยังองค์ประกอบของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพจะพบว่า บุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการค้นคว้าหาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง, บุคลิกภาพแบบประนีประนอมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการชะลอการลงความเห็น ความเข้าใจในเรื่องความ

สัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง, บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการค้นคว้าหาความรู้ และบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ส่วนบุคลิกภาพแบบหวั่นไหวมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการค้นคว้าหาความรู้

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบคุณลักษณะบุคลิกภาพของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามค่าเฉลี่ยของสังเกตและ
สงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

คุณลักษณะบุคลิกภาพ	การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ				t	Sig.
	สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (จำนวน 54 คน)		ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (จำนวน 49 คน)			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
แบบแสดงตัว	2.94	0.82	2.56	0.73	2.459 *	0.02
แบบประนีประนอม	3.99	0.56	3.66	0.66	2.737**	0.01
แบบมีมโนสำนึก	3.49	0.67	3.31	0.56	1.470	0.15
แบบหวั่นไหว	3.06	0.77	3.20	0.59	-1.060	0.29
แบบเปิดรับประสบการณ์	3.39	0.46	3.22	0.47	1.840	0.07

หมายเหตุ * คำนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ < 0.05, ** คำนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ < 0.01

ในตารางที่ 5 จากการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพสูงกว่าค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มที่จะมีคุณลักษณะบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (2.459), แบบประนีประนอม (2.737) มากกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ส่วนคุณลักษณะบุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก, แบบหวั่นไหว และแบบเปิดรับประสบการณ์ ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพสูงกว่าค่าเฉลี่ยกับกลุ่มตัวอย่างที่มีการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพและการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี
ตารางที่ 6 แสดงผลลัพธ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี พบว่าบุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก (0.2209, $p < 0.05$) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชีซึ่งยอมรับสมมติฐาน H_2c และพบว่าบุคลิกภาพแบบแสดงตัว, แบบประนีประนอม, แบบหวั่นไหว และแบบเปิดรับประสบการณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_2a , H_2b , H_2d , H_2e

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพและการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี

คุณลักษณะบุคลิกภาพ	การปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี
แบบแสดงตัว	-0.0784
แบบประนีประนอม	-0.0219
แบบมีมโนสำนึก	0.2209*
แบบหัวนไหว	-0.0810
แบบเปิดรับประสบการณ์	0.0629

หมายเหตุ * ค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ < 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี และการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ
 ตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี และการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ พบว่าการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน H_3

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี และการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ	การปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี
การค้นหาความรู้	0.1725
การชะลอการลงความเห็น	0.1190
ความมั่นใจในตัวเอง	0.1177
ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	0.1837
การตัดสินใจได้ด้วยตนเอง	-0.0372
การตั้งข้อสงสัย	0.0347
ภาพรวมของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ	0.1654

จากผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพสูงกว่าค่าเฉลี่ย ไม่มีความแตกต่างในการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชีเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี ของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามค่าเฉลี่ยของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

ค่าเฉลี่ย	การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ				t	Sig.
	สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (จำนวน 54 คน)		ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (จำนวน 49 คน)			
	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.			
การปรับตัวตามความคาดหวัง ของวิชาชีพสอบบัญชี	3.63	0.38	3.51	0.39	1.614	0.110

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

จากการเปรียบเทียบระดับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพโดยจำแนกตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในด้านต่าง ๆ โดยใช้วิธีการทดสอบค่าที (t-test) พบว่าค่าเฉลี่ยของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในทุกด้านของเพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับแผนการศึกษาของนักศึกษาและประสบการณ์การฝึกงานของนักศึกษาที่ไม่มีผลต่อคะแนนการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ดังแสดงตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ จำแนกตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ	เพศ				แผนการศึกษา				ประสบการณ์การฝึกงาน			
	ชาย	หญิง	t	Sig.	ปกติ	พิเศษ	t	Sig.	เคย	ไม่เคย	t	Sig.
การค้นหาคำความรู้	3.95	3.72	1.40	0.16	3.75	3.72	0.27	0.79	3.72	3.79	-0.62	0.54
การชะลอการลงความเห็น	4.04	3.96	0.46	0.65	3.99	3.89	0.79	0.43	3.99	3.91	0.70	0.49
ความมั่นใจในตัวเอง	3.16	3.21	-0.25	0.81	3.24	3.09	1.11	0.27	3.14	3.36	-1.73	0.09
ความเข้าใจระหว่างบุคคล	3.74	3.51	1.26	0.21	3.55	3.48	0.56	0.58	3.51	3.57	-0.50	0.62
การตัดสินใจได้ด้วยตนเอง	3.43	3.43	0.03	0.98	3.42	3.46	-0.37	0.71	3.37	3.58	-1.96	0.05
การตั้งข้อสงสัย	3.67	3.53	0.70	0.48	3.58	3.45	0.96	0.34	3.53	3.59	-0.50	0.62

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพคุณลักษณะบุคลิกภาพ และการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชีของนักศึกษาสาขาบัญชีที่กำลังจะจบการศึกษาในประเทศไทย ซึ่งการศึกษานี้ใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่ว่าคุณลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ, คุณลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี และการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี โดยใช้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาสาขาการบัญชีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพและคุณลักษณะบุคลิกภาพพบว่าบุคลิกภาพแบบแสดงตัวแบบมีมโนสำนึก และแบบประนีประนอม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ในขณะที่คุณลักษณะบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ และแบบหัวนไหว ไม่มีความสัมพันธ์กับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ จึงยอมรับสมมติฐาน H_{1a} , H_{1b} , H_{1c} แต่ปฏิเสธสมมติฐาน H_{1d} และ H_{1e}

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตที่พบว่าบุคลิกภาพแบบแสดงตัวแบบมีมโนสำนึก และแบบประนีประนอมมีความสัมพันธ์กับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ (Farag and Elias, 2016) และสอดคล้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและจิตวิทยาทางสังคมของ Pncini and Epstein (1999) ที่สรุปว่าบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับบุคลิกภาพแบบประนีประนอม ซึ่งบุคลิกภาพแบบประนีประนอมก็มีความสัมพันธ์กับความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ จึงส่งผลให้บุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีความสัมพันธ์กับความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพด้วย เพราะการมีบุคลิกลักษณะแบบช่างพูด ชอบสร้างความสัมพันธ์ กล้าที่จะซักถาม จะทำให้มีความกระตือรือร้นที่จะหาข้อมูลเพื่อให้ได้หลักฐานที่ตรงกับความต้องการ และเพียงพอที่จะใช้ตอบข้อสงสัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพของผู้สอบบัญชี และจากงานวิจัยของ วรวิทย์ เลาหะเมณี พัทรินทร์ สารมาท และภาณุมาศ แสงประเสริฐ (2559) ได้พบว่า ความเมตตากรุณา (บุคลิกภาพแบบประนีประนอม) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ และความรอบคอบ (บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก) ของพฤติกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพด้วยเช่นกัน เนื่องจากการที่มีความเมตตากรุณาอาจแสดงให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีให้ความสำคัญกับผู้ใช้งาน

การสอบบัญชี จึงทำให้ผู้สอบบัญชีมีการใช้การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความน่าเชื่อถือของรายงานการสอบบัญชีและการที่มีความรอบคอบจะทำให้ผู้สอบบัญชีต้องการหาหลักฐานการสอบบัญชีที่มากเพียงพอที่จะสามารถสรุปลงความเห็นได้ ซึ่งก็ต้องใช้การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในการพิจารณาหลักฐานเพื่อให้สามารถสรุปได้อย่างน่าเชื่อถือเช่นกันจากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว แบบมีมโนสำนึกและแบบประนีประนอมมีความสัมพันธ์กับระดับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีแม้ว่าผู้นั้นจะอยู่ในบริบทสังคมแบบใดก็ตามทั้งแบบตะวันตกและแบบสังคมตะวันออกอย่างเช่นประเทศไทย

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบุคลิกภาพกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี พบว่า บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึกของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี จึงยอมรับสมมติฐาน H_{2c} ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึกเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่การปฏิบัติงาน และมีวินัยต่อตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลผู้นั้นมีความพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับความคาดหวังของอาชีพนั้น ๆ เพื่อที่จะได้รับการยอมรับในการทำงาน นอกจากนี้ การเรียนในมหาวิทยาลัยนั้นยังสร้างความรับผิดชอบ และการมีระเบียบวินัยให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นการเสริมบุคลิกภาพแบบ

มีมโนสำนึกให้กลุ่มตัวอย่างอีกด้วย ดังนั้น คุณลักษณะบุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึกกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชีจึงมีความสัมพันธ์กัน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่าบุคลิกภาพแบบแสดงตัว, แบบประนีประนอม, แบบหัวนไหว และแบบเปิดรับประสบการณ์นั้นไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพบัญชี จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_{2a} , H_{2b} , H_{2d} , H_{2e} ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ที่มีบุคลิกดังกล่าวอาจมีความเป็นอิสระมากกว่าและมีความเข้มงวดในการใช้ชีวิตน้อยกว่าผู้ที่มีบุคลิกแบบมีมโนสำนึก อีกทั้งอาจยังขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในการสอบบัญชีจริง จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่บุคลิกเหล่านี้ยังมีความเข้าใจไม่มากพอที่นำความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนมาปรับตัวใช้ให้เป็นไปตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี ส่งผลให้ลักษณะบุคลิกภาพที่แสดงออกมาอาจไม่สอดคล้องกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพกับการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี พบว่าถึงแม้ว่าระดับคะแนนของกลุ่มตัวอย่างในส่วนของการปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชีนั้นอยู่ในระดับสูง แต่อย่างไรก็ตาม การปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชียังนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H_3 ทั้งนี้ อาจ อธิบายได้ดังนี้ แม้ว่ารายวิชาที่เป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรตลอด

ช่วงระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างศึกษาในมหาวิทยาลัย ล้วนแล้วแต่ปลูกฝังทัศนคติ จรรยาบรรณ และค่านิยม ของวิชาชีพสอบบัญชีให้กับนักศึกษาและส่งผลให้ กลุ่มตัวอย่งนั้นมีทัศนคติที่เป็นไปตามตามความ คาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี แต่อย่างไรก็ตาม รายวิชาเหล่านั้นอาจเน้นไปในทางทฤษฎีมากกว่า การให้ปฏิบัติจริง รวมถึงกลุ่มตัวอย่างในส่วนที่เคย มีประสบการณ์การฝึกงานด้านสอบบัญชีมีช่วงเวลา ในการฝึกงานเพียงช่วงเวลาลั้น ๆ อาจทำให้กลุ่ม ตัวอย่างที่ศึกษานั้นยังมีทักษะในระดับการสังเกตและ สงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพที่ไม่มากพอจนถึงระดับ ตามความคาดหวังของวิชาชีพ ทั้งนี้เมื่อนักศึกษา มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานสอบบัญชีจริง เพิ่มขึ้นอาจส่งผลให้การสังเกตและสงสัยเยี่ยง ผู้ประกอบวิชาชีพสูงขึ้น และมีความสัมพันธ์ไปใน แนวทางเดียวกับการปรับตัวตามความคาดหวังของ วิชาชีพสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย ตั้งเรณรัตน์ (2559) ที่พบว่าวุฒิและประสบการณ์ การทำงานที่เพิ่มขึ้นสามารถช่วยเพิ่มระดับการสังเกต และสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพได้

เมื่อพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะ ประชากรศาสตร์พบว่าเพศชายมีการสังเกตและ สงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพในระดับที่สูงกว่า เพศหญิงแต่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ และนอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มี ประสบการณ์ในการฝึกงานด้านการสอบบัญชีนั้น มี ค่าเฉลี่ยการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ไม่ต่างจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการฝึกงาน ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษายังมีประสบการณ์ ในการฝึกงานไม่มากพอจนทำให้ไม่เกิดความแตกต่าง

กันในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย ตั้งเรณรัตน์ (2559) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างในแผนการเรียน ภาคปกติมีค่าเฉลี่ยการสังเกตและสงสัยเยี่ยง ผู้ประกอบวิชาชีพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในแผน การเรียนภาคพิเศษ ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสูตรการเรียน ทั้งสองแผนการศึกษามีเนื้อหาและรายวิชาเหมือนกัน ทุกประการ อีกทั้งทั้งคณะผู้สอนและวิธีการสอน ก็ไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้ค่าเฉลี่ยการสังเกตและ สงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพไม่แตกต่างกัน ในระหว่างสองแผนการเรียน

จากผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะ บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์กับการสังเกตและสงสัย เยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพและมีความสัมพันธ์กับ การปรับตัวตามความคาดหวังของวิชาชีพสอบบัญชี โดยเฉพาะลักษณะบุคลิกแบบมีมโนสำนึก ซึ่งผล การวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้อาจารย์ ผู้สอนและกิจการผู้ประกอบการวิชาชีพสอบบัญชี คัดเลือกนักศึกษาที่มีบุคลิกที่เหมาะสมกับวิชาชีพ สอบบัญชีที่ต้องอาศัยการสังเกตและสงสัยเยี่ยง ผู้ประกอบวิชาชีพ โดยการคัดเลือกนักศึกษาจบใหม่ เข้าสู่วิชาชีพสอบบัญชีนอกจากจะพิจารณาจาก คุณสมบัติเชิงวิชาการแล้วอาจต้องพิจารณาจาก แบบประเมินบุคลิกภาพ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาจบใหม่ เหล่านั้นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความคาดหวังของวิชาชีพ และนอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ สายงานในวิชาชีพบัญชีที่เหมาะสมกับบุคลิกและ ความถนัดของนักศึกษาแต่ละคนได้อีกด้วย

ข้อจำกัดของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาการบัญชีจากภาควิชาบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน ซึ่งมีลักษณะทางประชากรศาสตร์บางอย่างคล้ายคลึงกันซึ่งอาจมีผลต่อผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ นอกจากนี้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีเพียง 103 คนเท่านั้น ถึงแม้ว่าผลการวิเคราะห์อำนาจในการทดสอบจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจะให้ค่าเป็นที่น่าพึงพอใจก็ตาม ดังนั้นการนำเอาผลการศึกษาไปใช้จึงขอให้ตีความด้วยความระมัดระวังและคำนึงถึงข้อจำกัดข้างต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเพียงแค่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 เท่านั้น ทำให้ไม่เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของระดับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละชั้นปีที่อาจเป็นผลมาจากการขัดเกลาลงของสังคม หรือระยะเวลาในการปรับตัวของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น ควรมีการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาตั้งแต่เริ่มเข้ามาเรียนจนถึงจบการศึกษา เพื่อศึกษาว่าการขัดเกลาลงจากสังคมนั้นมีผลต่อระดับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพหรือไม่อย่างไร

นอกจากนี้การศึกษาในอนาคตอาจทำการศึกษาระดับการเปลี่ยนแปลงของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพภายหลังจากที่นักศึกษาได้สำเร็จการศึกษาและมีประสบการณ์ทำงานจริงไปแล้วในระดับหนึ่งเพื่อพิจารณาว่าประสบการณ์

และสภาพแวดล้อมในการทำงานจะช่วยเพิ่มระดับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพให้มากขึ้นหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

ชาญชัย ตั้งเรือนรัตน์. (2559). ลักษณะทางประชากรศาสตร์กับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพสอบบัญชี. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 12(35), 5-20.

ฐาศุภกร จันประเสริฐ และ ณัฐพงษ์ ธรรมรักษาสี. (2558). การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ: กระบวนการพัฒนา สู่ความเป็นมืออาชีพในชีวิตการทำงาน. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 21(1), 193-205.

ไพลิน ตรงเมธีรัตน์ และ นวพร พวงมณี. (2557). ว่าด้วยความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 10(27), 78-85.

วรวิทย์ เลหาทะเมทธิ, พัทธรินทร์ สารมาท และ ภานุมาศ แสงประเสริฐ. (2559). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างค่านิยมส่วนบุคคล กับการใช้วิจารณญาณในการสังเกตเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 22(1), 153-1471.

วรวิทย์ เลหาทะเมทธิ, โสภิตา สัมปัตติกร และ วรวิมล เจริญรูป. (2561). การถ่ายทอดทางสังคมเชิงวิชาชีพ ความยึดมั่นในวิชาชีพ ความเชื่อด้านจริยธรรม และความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 24(1), 23-46.

- สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200 วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี รับอนุญาต และการปฏิบัติงานตรวจสอบตาม มาตรฐานการสอบบัญชี ค้นจาก <http://www.tfac.or.th/upload/9414/pniXNXO4Sw.pdf>
- Apostolou, B., Dorminey, J. W., Hassell, J. M., & Rebele, J. E. (2017). Accounting education literature review (2016). *Journal of Accounting Education*, 39, 1-31.
- Clikeman, P. M., & Henning, S. L. (2000). The Socialization of Undergraduate Accounting Students. *Issues in Accounting Education*, 15(1), 1-17. doi: 10.2308/iace.2000.15.1.1
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, 13(6), 653-665.
- Donnellan, M. B., Oswald, F. L., Baird, B. M., & Lucas, R. E. (2006). The Mini-IPIP Scales: Tiny-yet-effective measures of the Big Five Factors of Personality. *Psychological Assessment*, 18(2), 192-203. doi: 10.1037/1040-3590.18.2.192
- Elias, R. Z. (2007). The relationship between auditing students' anticipatory socialization and their professional commitment. *Academy of Educational Leadership Journal*, 11(1), 81- 90.
- Farag, M. S., & Elias, R. Z. (2016). The relationship between accounting students' personality, professional skepticism and anticipatory socialization. *Accounting Education*, 25(2), 124-138. doi: 10.1080/09639284.2015.1118639
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. G., & Buchner, A. (2007). G* Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior research methods*, 39(2), 175-191.
- French, J. R. P., Jr., Rodgers, W. L., & Cobb, S. (1974). Adjustment as person environment fit. In: Coelho, G., Hamburg, D. and Adams, J. (Eds.), *Coping and adaptation*, Basic Books, New York, pp.316-333.
- Humphrey, N., Curran, A., Morris, E., Farrell, P., & Woods, K. (2007). Emotional intelligence and education: A critical review. *Educational Psychology*, 27(2), 235-254.
- Hurt, R. K. (2010). Development of a Scale to Measure Professional Skepticism. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 29(1), 149-171. doi: 10.2308/aud.2010.29.1.149

- Hurt, R. K., Brown-Liburd, H., Earley, C. E., & Krishnamoorthy, G. (2013). Research on Auditor Professional Skepticism: Literature Synthesis and Opportunities for Future Research. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32(Suppl. 1), 45-97. doi: 10.2308/ajpt-50361
- Joy, S., & Kolb, D. A. (2009). Are there cultural differences in learning style? *International Journal of Intercultural Relations*, 33(1), 69-85.
- Lance, C. E., Butts, M. M., & Michels, L. C. (2006). What did they really say? *Organizational Research Methods*, 9(2), 202-220.
- McCampbell, A. S., Jongpipitporn, C., Umar, I., & Ungaree, S. (1999). Seniority-based promotion in Thailand: it's time to change. *Career Development International*, 4(6), 318-320.
- Nelson, M. W. (2009). A Model and Literature Review of Professional Skepticism in Auditing. *Auditing : A Journal of Practice & Theory*, 28(2), 1-34. doi: 10.2308/aud.2009.28.2.1
- Pacini, R., & Epstein, S. (1999). The Relation of Rational and Experiential Information Processing Styles to Personality, Basic Beliefs, and the Ratio-Bias Phenomenon. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(6). doi: 10.1037//0022-3514.76.6.972
- Page, G. (2004). Professional socialization of valuation students: What the literature says. Proceedings, 10th Pacific Rim Real Estate Society Conference, Bangkok.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J.-Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: a critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88(5), 879-903.
- Robinson, S. N., Curtis, M. B., & Robertson, J. C. (2018). Disentangling the trait and state components of professional skepticism: Specifying a process for state scale development. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 37(1), 215-235.
- Swierczek, F. W., & Onishi, J. (2003). Culture and conflict: Japanese managers and Thai subordinates. *Personnel Review*, 32(2), 187-210.